

Презъ 1857 г. С. Филаретовъ завършва университета и, съгласно желанието на Денкоглу, става учителъ въ София, кждето пристига на 26. VIII. 1857 г. заедно съ своя благодетель Споредъ договора между него и Денкоглу, той билъ длъженъ да учителствува четири години (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, с. 540, № 2451). Филаретовъ веднага се заема да уреди училището по модеренъ начинъ. Още презъ есеньта на 1857 г. той съобщава на Денкоглу: „Я продължаю трудиться надъ устройствомъ училища. Мнѣ пріятно, что я могу уже похвастаться добрымъ началомъ. Число учениковъ моихъ значительно увеличивается: отъ 20 человекъ ихъ теперь у меня 55 юношей. Большая часть изъ нихъ бросили торговлю и ремесла и пришли въ училище учиться наукамъ. Мнѣ трудненько приучить ихъ къ правильнымъ занятіямъ (ибо они пока настоящіе баши-бузуки), но усердіе и прилежаніе ихъ утѣшаетъ и радуетъ меня. Мнѣ отраднo видѣть, что они заинтересованы наукою. Это меня ободряетъ, утверждаетъ мою надежду, что труды мои не пропадутъ даромъ, и Ваши пожертвованія принесутъ свои плоды“ (Письма къ Погодину изъ Славянскихъ земель, с. 739—741). Въ писмото си до Погодина отъ 15. XII. 1857 г. (пакъ тамъ, с. 733—734) Филаретовъ дава още нѣкои подробности за уредбата на училището. Той преди всичко действува предъ гражданитѣ спокойно и тактично и успѣва да спечели тѣхната подкрепа. Броятъ на ученицитѣ постоянно расте. Презъ декемврий тѣ сж вече около 350, между които около 30 ученика сж 20—25 годишни. Сто души сж отъ околнитѣ села и градове, често отстояние на 8—10 часа далечъ отъ София. За реда въ училището говорятъ най-добре запазенитѣ „Главны правила въ Софійско-то общенародно Българско училище“, изработени отъ Филаретова (вж. въ настоящия отдѣлъ № 11). Споредъ тѣхъ, училището се издържа отъ доброволнитѣ пожертвувания на гражданитѣ и се управлява отъ училищни настоятели, избирани всѣка година. Учебно то се урежда отъ главния учителъ. Числото на ученицитѣ е неограничено — училището е отворено за богати и бедни, градски и селски деца. Ученицитѣ се приематъ въ взаимното училище за четири години, въ главното — сжщо. За нередовно посещение родителитѣ плащатъ опредѣлена глоба. Тѣ сж отговорни за прилежанието и поведението на ученицитѣ въ кжщи и сж длъжни въ началото на всѣки мѣсець въ една записка да съобщаватъ на учителя, дали „дѣца-та имъ въ сичкій-тъ мѣсѣць сж стоели въ дома си мирно, ако сж били послушны, ако сж учили или писѣвали, що имъ е поржчено отъ учитель-тъ, и проч.“ Гражданитѣ могатъ да посещаватъ училището, но се задължаватъ да не разговарятъ съ учителя или ученицитѣ, за да не прѣчатъ на обучението.

Въ тия правила не сж опредѣлени учебното време и учебната материя. Но за тѣхъ можемъ да сждимъ отъ упжтванията, които Филаретовъ дава за уредбата на училището въ Градецъ, Котленско, по молба на училищнитѣ настоятели (вж. Цариградскій Вѣстникъ, г. IX, 1859, бр. 437). Курсътъ траелъ осемъ години — четири въ взаимното и четири въ главното (класното) училище, споредъ „Главны правила“; деветъ години, споредъ упжтванията за Градешкото училище. Въ първитѣ три години ученицитѣ се учили да четатъ свободно и